

Polgár Csaba katyni emlékleple

A lepel – amit különböztessünk meg a fátyoltól, a kendőtől és a takarótól is, leginkább szemfedőre gondoljunk, melynek értelme megkönnyíti számunkra a gyászt – alapvetően arra szolgál, hogy eltakarjon valamit, ami nem a mi szemünknek való, legyen az egy kedves test az öröklét, illetve az enyészet kapujában, vagy legyen valami fényességes jelenés, amelynek képtelenek volnánk a látványát elviselni.

Am eltelik valamennyi idő, s a lepelről, mely hajdanán eltakarta ezt a nem ember szemének való látványt, kiderül, hogy egyetlen megmaradt emlékhordozója valaminek, ami közben egyre fontosabbá lett számunkra. Mert mondjuk ő őrzi, ez lepel, ha elmosódva is, a Megváltó arcának egyetlen hiteles lenyomatát, vagy az utolsó üzenetét valaminek, esetleg egy történés mikéntjét, oly módon, mint valami esztétikumba transzponált fekete doboz. A fekete dobozok pedig sokszor évtizedeket várnak a tenger mélyén vagy egy őserdő mangrovés mocsarában vagy sötét üzletekben utazó kereskedők hagyatékában, mígnem elérkezik az igazság órája.

Idáig érve, vagyis ahhoz a ponthoz, hogy a leplek megőrizhetik régvolt történések mikéntjének rejtélyeit, álljunk meg egy pillanatra!

A büntettre, amely Katynban történt, évtizedekig a feledés fátylát, az elhallgatás sötét szőnyegét, a hazugság színes takaróját szerették volna ráborítani a tettesek, a cinkosok és mindezek utódai. Az eseményeket így démonok szállták meg, a temetetlen holtak fel-felbukkanó, a színen átlopakodó árnyékaról pedig nem volt lehetőség nem tudomást venni, nem volt lehetséges az elmaradt szembesítés impertívuszát továbbra is figyelmen kívül hagyni s az egésztest mindenestől egy nagy takaró alá rejtteni.

Most egy magyar textilművész egy olyan leplet készített, amely nem a leplezést, hanem leleplezést szolgálja, a tragédia hipnotikus erejű felmutatásának sokkját ötvözve a megrendülés, a gyász és a kegyelet katartikus zárlataival.

Két pillérrel van tehát dolgunk.

Egyrészt a bűn, az egykori gaztett felmutatásával, másrészt a trauma feloldásával azáltal – és ez a mű másik tartalmi pillére – hogy a művésznek sikerült az ellopott végtisztesség helyén keletkezett erkölcsi és pszichológiai ürbe egy esztétikailag remekbe formált emlékművet állítani. Az egyik objektív, tényfeltáró és érvényessége történelmi: ilyen értelemben általános. A másik komponens elem személyes, szubjektív, művészi és egyszери.

Ez Polgár Csaba misztériumjátékok sejtelmesen sűrű világát idéző és szublimáló remekművének szerkezete, egyszerűbben: titka. Amelynek polifóniáját monumentalitásnak és az érzékeny érintéssel való tárgyhoz közelítésnek, a rejtély felfejtésének és kimondásának, az elhallgatással szembeállított szembenézésnek és kibeszélésnek a drámai üzenetegyüttese határozza meg. Ez a balladisztikusan tömör, kísérteties mű olyan térben keletkezett, amely Csontváry cédrusaival és kőkori imádságok misztikumával és szakralitásával határos.

Ha nem lepel volna, bizonyára hatalmas orgona volna, amelyen az áldozatok emlékére komponált fuga szólal meg.

Ezek közt az áldozatok közt ott volt, illetve ott van a bámulatos sorsú Korompay Ede is, akinek életéről, meg a családjáéről érthetetlen módon még nem készült film – de Polgár Csaba katyni leple mögött az ő alakja és emléke is felsejlik. Mivelhogy, összegezve: magyarok és lengyelek egymás iránti testvéri érzületének, egymással rokon történelmi sorstudatuknak közös szimbolikus értéke ez mű.

Persze, várjuk meg ezzel a lengyelek véleményét is, de miért különbözne az a mienktől egy olyan műalkotással kapcsolatban, amely előtt aligha lehetséges főhajtás nélkül továbbmenni.

